esri Polska
THE SCIENCE OF WHERE®

Zmiany na mapie politycznej po 1989 roku

Geografia

Narzędzia: ArcGIS Online

Materiały (dane): Dostarczone wraz z lekcją w serwisie ArcGIS Online

Cel: Poznanie procesów, które doprowadziły do nowego podziału politycznego w Europie oraz Azji po roku 1989 oraz nowych państw utworzonych w wyniku tych procesów.

Źródła:

1. Living Atlas,
2. Zasoby ArcGIS Online,
3. Zintegrowana Platforma Edukacyjna – Kształtowanie się mapy politycznej świata po 1989 roku,
4. *Oblicza geografii 2,* Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum, Zakres Rozszerzony,
5. *Matura 2021. Historia. Vademecum.* Zakres rozszerzony,

1. Wstęp

W XX w. na świecie doszło do wielu ważnych wydarzeń, które ukształtowały obecny podział polityczny świata. Bez wątpienia jedną z dat przełomowych w tym okresie był rok 1989. Jest to rok, w którym w Europie Środkowo-Wschodniej rozpoczęły się liczne przemiany społeczno-ustrojowe. Swój początek mają one w ówczesnym PRL-u, gdzie to 4 czerwca omawianego roku odbyły się pierwsze, częściowo demokratyczne wybory. Wydarzenie to było pierwszym w Europie aktem upadku socjalizmu oraz idei komunizmu. W nurcie wydarzeń mających miejsce w Polsce do przemian doszło w innych częściach Europy oraz Azji. Charakter tych zmian był bardzo zróżnicowany.

W czasie dzisiejszej lekcji poznasz bliżej procesy, które doprowadziły do powstania nowych państw oraz to, jak wyglądał ich przebieg. Posłużysz się do tego narzędziami GIS, które pozwolą Ci przyjrzeć się konkretnym przykładom z bliska.

Autor: Zespół Edukacji Esri Polska / Education Team Esri Poland
© by Esri Polska, 2025

2. Zadania

1. Otwórz interaktywną aplikację dostępną w serwisie ArcGIS Online.

2. Zapoznaj się z działaniem wyświetlanej na ekranie aplikacji. Zawiera ona slajdy prezentujące obecny podział polityczny Europy oraz Azji z wyszczególnieniem procesów, które do niego doprowadziły.

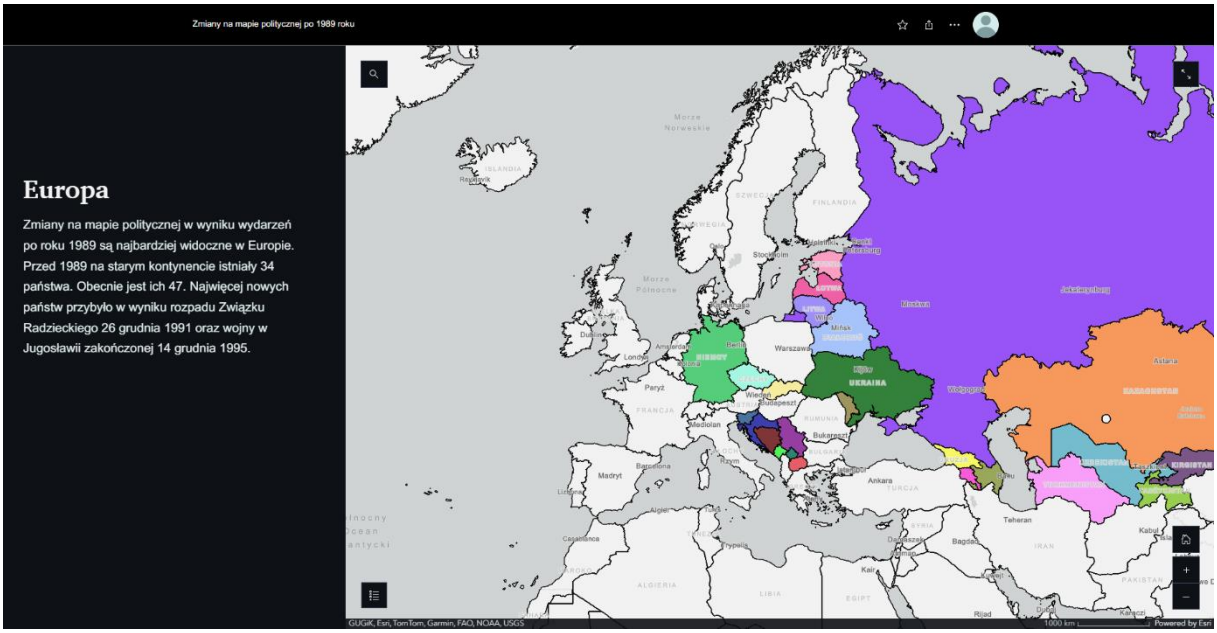

Wskazówka: Aby przejść do następnego slajdu, przewiń prezentację za pomocą scroll'a myszy. Dołączone do aplikacji mapy są interaktywne – możesz klikać na obiekty, aby wyświetlić informacje (okna podręczne) o pojedynczych obiektach.

3. Zapoznaj się z treścią slajdów oraz zawartością okien podręcznych warstwy z państwami świata na mapach, a następnie odpowiedz na poniższe pytania:

Zadanie 1: Przeczytaj poniższe opisy i do każdego z nich przypisz jedno państwo należące do Europy.

…….. - kraj ten jest w pierwszej dziesiątce państw świata pod względem wielkości. Jest także największym na świecie krajem śródlądowym. Jednak jedynie jego niewielka cześć 2%), znajduje się w granicach kontynentu Europejskiego.

…….. - jest to państwo federacyjne, będące bezpośrednim kontynuatorem dawnego ZSRR. Mimo, że zdecydowana większość jego terytorium leży w Azji, to jest krajem europejskim. Pod względem powierzchni jest to największe państwo świata.

Autor: Zespół Edukacji Esri Polska / Education Team Esri Poland
© by Esri Polska, 2025

…….. - kraj ten jest jednym z najmłodszych na świecie. Został utworzony w wyniku dezintegracji dawnego państwa socjalistycznego, która miała swój początek jeszcze w XX wieku. Nie posiada ono pełnego uznania międzynarodowego, przez co nie może m.in. być pełnoprawnym członkiem ONZ.

Zadanie 2: Odszukaj na mapie i wypisz 3 kraje Europejskie, które stały się niepodległe w XXI wieku.

Odpowiedź:

1. ……..
2. ……..
3. ……..

Ciekawostka: W niektórych krajach Europy nadal zachodzą procesy, których celem jest utworzenie nowych państw, głownie na drodze dezintegracji. Przykładem tego jest m.in. Katalonia, która od lat próbuje odłączyć się od Hiszpanii i stać niepodległym państwem. Podobna sytuacja ma miejsce w Naddniestrzu, części Mołdawii. Mimo ogłoszenia przez ten region niepodległości, nie jest on uznawany za państwo na arenie międzynarodowej. Tendencje separatystyczne widać także w Wielkiej Brytanii, od której próbują odłączyć się Szkocja (z zamiarem bycia niepodległym państwem) oraz Irlandia Północna (z zamiarem zintegrowania z Irlandią).

Zadanie 3: Przyporządkuj wymienione niżej kraje do odpowiednich procesów, które prowadzą do powstania nowych państw. Określ czy te procesy przebiegły pokojowo czy na drodze wojennej. Podaj nazwę dawnego kraju, od którego należały bądź z których złączyły się wymienione państwa.

Państwo:	**Proces (integracja/dezintegracja):**	**Przebieg:**	**Oddzielone od/utworzone z:**
Czechy			
Kirgistan			
Białoruś			
Słowenia			
Czarnogóra			
Chorwacja			
Niemcy			

Autor: Zespół Edukacji Esri Polska / Education Team Esri Poland
© by Esri Polska, 2025

Litwa			
Estonia			
Serbia			

Wskazówka: Odpowiednie informacje znajdziesz klikając na pojedyncze państwa na mapie i odczytując informacje z tzw. okien podręcznych.

Zadanie 4: Skorzystaj z ostatniej mapy w załączonej aplikacji. Każde z państw utworzonych po 1989 roku oznaczono inną literą alfabetu. Odszukaj te państwa i wpisz poniżej ich stolice:

- N - .....
- Y - .....
- G - .....
- H - .....
- A - .....
- E - .....
- L - .....
- K - .....
- J - .....
- T - .....

Uwaga: Na grafice przedstawiono jedynie fragment mapy.

Zadanie 5: Przeprowadźcie w klasie w grupach dyskusję na temat skutków przemian politycznych po roku 1989. Czy zawsze były to skutki pozytywne dla nowych państw, czy może są też negatywne konsekwencje tych wydarzeń? Czy obecnie dalej możemy zaobserwować tendencje geopolityczne związane z dawnym podziałem? Odnieś się do wszystkich omawianych na dzisiejszej lekcji przykładów.

Odpowiedź:.....
.....
.....
.....
.....

Autor: Zespół Edukacji Esri Polska / Education Team Esri Poland
© by Esri Polska, 2025

esri Polska
THE SCIENCE OF WHERE®

Dziękujemy za skorzystanie z naszych materiałów.

Zespół Edukacji Esri Polska Sp. z o.o.

OBSERWUJ NAS

Platforma edukacyjna

Facebook

Grupa nauczycieli

Geografia